

ВИХОВАННЯ ЕМОЦІЙНО-ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДНОГО ДОВКІЛЛЯ У ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасний етап розвитку освіти в Україні характеризується зростанням уваги до питань екологічного виховання, що визначено у Державному стандарті дошкільної освіти України (2025). Відповідно до його вимог, одним із ключових напрямів освітнього процесу є формування у дітей дошкільного віку ціннісного ставлення до природи як складової духовного та морального розвитку особистості. У контексті реалізації вимог оновленого Базового компонента дошкільної освіти, екологічна компетентність дитини розглядається як фундаментальна здатність, що поєднує усвідомлення цілісності природи та готовність до відповідальної життєдіяльності в ній. Сучасний підхід вимагає переходу від простого накопичення знань до формування активної екологічної позиції, де дитина стає суб'єктом взаємодії з довкіллям. Проблема виховання любові до природи, формування у дітей емоційно-ціннісного ставлення до навколишнього світу є сьогодні особливо актуальною у контексті екологічної культури нового покоління.

Проблему екологічного виховання та формування емоційно-ціннісного ставлення до природи досліджували такі науковці: І. Бех, Л. Артемова, Н. Гавриш, О. Кононко, О. Сорочинська, О. Скрипченко та інші. І. Бех розглядає емоційно-ціннісне ставлення основою морального розвитку особистості, що проявляється у здатності переживати і оцінювати явища навколишнього світу [1]. Розвиток емоційного інтелекту є ключовою передумовою успішної екологізації особистості. Здатність дитини до емпатії та рефлексії власних переживань уможливорює трансформувати зовнішні знання про природу у внутрішні ціннісні орієнтири, формуючи стійке почуття відповідальності за кожную живу істоту [3]. Саме через позитивні емоції, викликані спілкуванням із природою, дитина вчиться цінувати життя у всіх його формах. Ці ідеї гармонійно поєднуються з концепцією сталого розвитку, яку потрібно впроваджувати засобом формування еколого-природничої компетентності. Це передбачає виховання у дітей дошкільного віку ощадливого ставлення до

природних ресурсів та усвідомлення наслідків людської діяльності для екосистеми планети.

Метою нашої розвідки є теоретично обґрунтувати та розкрити практичні аспекти виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей середнього дошкільного віку через використання інноваційних та ігрових методів навчання.

Емоційно-ціннісне ставлення до природи розглядається як емоційно забарвлене усвідомлення цінності природного світу, що проявляється у здивуванні, захопленні, радості від спілкування з природою та готовності піклуватися про неї. Етична освіта в цьому віці має ґрунтуватися на вихованні гуманності через практичне переживання ситуацій морального вибору. Це означає, що дитина повинна не просто знати, що природу треба берегти, а відчувати внутрішню потребу в захисті природних об'єктів та допомозі їм.

Ефективними формами виховання емоційно-ціннісного ставлення у дітей дошкільного віку є спостереження за природою під час щоденних прогулянок, коли вони навчаються помічати красу довкілля, зміни в природі, висловлювати власні почуття. Як приклад під час осінньої прогулянки вихователь запитує: «Що вам сьогодні сподобалося у природі? Які кольори бачили? Як пахне повітря?».

Іншою формою виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи у дітей є практична діяльність. Діти доглядають за кімнатними рослинами, беруть участь у прибиранні майданчика, виготовляють годівнички. Це, з свого боку, сприяє вихованню відповідальності та турботи. Через казку, поезію, музику, малювання, аплікацію діти висловлюють свої почуття до природи, що є художньо-естетичним засобом виховання емоційно-ціннісного ставлення до природи. Наприклад, вони створюють малюнки «Мое улюблене дерево» або складають казки про «лісових друзів». Ігрова діяльність надає можливість моделювати стосунки з природою (ігри «Допоможи пташці знайти дім», «Врятуй квітку від спеки»). Міні-проекти та екологічні акції – діти беруть участь у колективних справах: «Посади квітку», «День води», «Зелений куточок нашої групи». Такі дії допомагають малюкам пережити радість спільного доброго вчинку.

Сучасні технології екологічного виховання, акцентують увагу на створенні інтерактивного освітнього простору, який стимулює дитину до самостійної дослідницької діяльності й емоційного відгуку на красу світу. Використання елементів цифровізації у поєднанні з

живим спостереженням допомагає зробити процес пізнання більш динамічним та емоційно насиченим [5].

Особливе місце у сучасній системі роботи займає STREAM-освіта. Вона дає можливість інтегрувати природничі дослідження з математикою, технологіями та мистецтвом. Це дозволяє дитині «прожити» екологічну тему через створення власних проєктів, що значно поглиблює емоційну прив'язаність до природного довкілля. Практична діяльність – догляд за рослинами, прибирання майданчика, виготовлення годівничок – сприяє вихованню відповідальності. Для оцінки ефективності таких методів необхідна системна діагностика емоційно-ціннісної сфери, що допоможе вчасно виявити прогалини у ставленні дитини до природи та індивідуалізувати педагогічний вплив.

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що виховання емоційно-ціннісного ставлення до природного довкілля у дітей середнього дошкільного віку потребує поєднання класичних підходів та інноваційних методик. Результати спостережень підтверджують, що використання ігрових, художньо-естетичних та дослідницьких методів, підкріплених сучасними науковими розробками, сприяє формуванню у дітей глибокої екологічної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості : у 2 кн. Київ : Либідь, 2003. Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади 280 с.

2. Волинець К.І., Волинець Ю.О., Правдива А.П. Сучасні підходи до формування ціннісного ставлення до природи в дітей старшого дошкільного віку. *Народна освіта*. Електронне фахове видання. 2020. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=6217

3. Гаєнко І., Сорочинська О. Формування ціннісного ставлення до природи у дітей старшого дошкільного віку як складова сталого розвитку суспільства. *Modern Science, Economy and Digital Innovation : Collection of Scientific Papers «International Scientific Unity» with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference*. March 12–14, 2025. Bucharest, 2025. С. 183–188.

4. Максимова О.О. Освітні екопростори як засіб формування природничо-екологічної компетентності у дітей у контексті сталого розвитку. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 2 (221). С. 77–82. URL: <https://isp.pano.pl.ua/article/view/323275>

5. Сорочинська О.А., Тушинська О.О., Дяченко І.В. Формування природничо-екологічної компетентності у дітей молодшого дошкільного віку з використанням природничих Smart-боксів: нормативно-правовий аспект. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія «Педагогіка»*. 2025. № 8 (38). С. 1455–1469.

**Оксана ВАСИЛИХА,
Руслана ПРИСТАШ**
(Дрогобич)

ЗАВДАННЯ ВИХОВАННЯ ОСНОВ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ У НОРМАТИВНО-ПРОГРАМОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ

Одним із важливих завдань дошкільної освіти є виховання у дітей основ валеологічної культури, що передбачає формування навичок здорового способу життя та усвідомленого ставлення до власного здоров'я. Власне це відображено у нормативно-правовому забезпеченні сучасного дошкілля. Так, у розділі «Дитина у природному довкіллі» програми «Я у Світі» наголошується на особливій ролі дошкільних років у розвитку особистості, на їхній самоцінності, а також на необхідності «...створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей; застосування компетентнісного підходу до розвитку особистості, до формування у дітей цілісної, реалістичної картини світу, основ їхнього світогляду» [1, с. 3].

В освітніх програмах розвитку дітей дошкільного віку «Ми» (Н. Кондратьєва) та «Павутинка» (Ж. Васякіна-Новикова) основна увага зосереджується на питаннях, пов'язаних із фізичним здоров'ям дитини, пропонуються рухливі ігри й загартовувальні процедури як ефективні засоби залучення дошкільників до здорового способу життя. Натомість у програмах «Стежина» [4] та «Наш дім – природа» основна увага зосереджується на виробленні у дітей дошкільного віку природодоцільного світогляду, на вихованні бережливого ставлення до природи, усвідомлення себе її невід'ємною частиною.

У низці інших освітніх програм («Веселка» (В. Ашиков, С. Ашикова), «Планета – наш дім» (І. Булавина, М. Найдєнська), «Світ